

Töö, arukus ja ettevõtlikkus
viib sihile!

ETTEVÕTJATE ERAKONNA

R I I G I K O G U S

TEGUTSEMISE PÄHIMÕTTELISED ALUSED

Töö, arukus ja ettevõtlikkus
viib sihile!

ETTEVÄTJATE ERAKONNA

R I I G I K O G U S

TEGUTSEMISE PÕHIMÕTTELISED ALUSED

EEE nägemus meie ühiskonna arendamise peamistest põhi-
mõtetest ja ülesannetest lähiaastatel seostub Eesti rahva poolt
võetud kohustusega arendada Eestis demokraatlik, isiksusekeskne
ja avatud majandusega heaolu riik. EEE meelest ei tule kartä
rikkust ja mõistust, vaid vaesust ja nõmedust. Uuel Riigikogul ja
tema poolt ametisse kinnitataval Valitsusel tuleb eelkõige
lahendada hulgaliselt keerulisi majandusprobleeme. Paljud tänased
raskused on seotud Eesti okupeerimise ja koloniseerimise
tagajärgedega. Kuid eesti rahvas on lausa kohustatud ehitama
uuesti üles majanduslikult kindlustatud ja demokraatliku riigi.
EEE käsitleb meie riigi ees seisvaid probleeme ja nende lahenda-
misvõimalusi järgnevalt:

ÕIGUSKORD. EEE käsitleb Eestis kehtivat õiguskorda, kui
Eesti rahva elu korraldavate normide kogumit. Uus õiguskord on
põhiseadusega loodud. Nüüd on tähtis oma õigussüsteemi loomine ja
senitehtu korrapärastamine. Õigust saame luua legitiimselt ja
avalikult. Tuleb teha kõigile selgeks, milliseid õigussuhteid
missuguse õigusaktiga reguleeritakse ja kes on selleks tegevuseks
pädev. Madalamajoolised aktid peavad olema kooskõlas
kõrgemajooliste aktidega, üksikaktid üldistega. Põhiseadusele
tuleb ka tegelikult elus tagada kõrgeim toime. Kõik teised
seadused peavad olema ränges vastavuses põhiseaduslike normidega.
Valitsuse normatiivaktid ei saa erineda kehtivatest seadustest.
Valitsus ei tohi omavoliliselt reguleerida seaduste esemeks
olevaid suhteid. Seaduseelnõude kvaliteeti on tarvis enne
Riigikogus arutamist kontrollida õigusekspertiisis.

Riigikogul seisab ees kehtivate normatiivaktide viimine
vastavusse põhiseadusega, nõukogude ajast säilinud või üle võetud
seaduste rudimentide tühistamine, nende õigusaktide kehtivusetuks
tunnistamine, mis ei soodusta turumajandusele üleminekut või
teenivad oma aja äraelanud majandusliku arengu kontseptsiooni.

EEE peab õigeks, et õigusriigi suunas arenevas riigis on
täpselt määratud riigi enda ja kodanike vaba tegevuse alad ja
nende tegevuse ulatus. On endast mõistetav, et riik ise ja tema
organid peavad nendest pliridest kinni. Seadusandlusega
reguleerimata tegevust tuleb käsitleda kui vaba ja normeerimata
tegevusala. Riik ja kodanikud on omavahelistes suhetes
õigussubjektid. Nendel on vastastikused õigused ja kohustused.
Eesti riigis ei saa olla võimu kuritarvitamist, korrupsiooni,
omavoli ja riigi vägivald üksikisiku suhtes. Igaüks peab täpselt

teadma, mida ta võib teha ja mida mitte. Riigivõim peab kiiresti suurendama eelarvelisi kulutusi vahva korralgeduse peatamiseks. Alles siis saame kõnelda õiguskultuurist.

Eesti elanikud ei moodusta praegu juriidilist tervikut. Sellest tulenevalt on tarvis lahendada kõigi elanike õigusseisundiga seonduvad küsimused. Vähemusrahvustele ja etnilistele gruppidele tuleb normatiivaktidega tagada õigus igakülgsel arengule. Riigivõim peab hoiduma nii ümberahvastamisest kui ka vägivaldapolitiikast nende suhtes. Eesti rahvusvahelise autoriteedi nimel peab riik ja eesti rahvas hoiduma vähemusrahvaste diskrimineerimisest.

EEE toetab riiklikku komisjoni, kelle ülesanne on teha järeldused inimsusevastaste kuritegude ja okupatsioonide aegse repressiivpoliitika kohta. Riigikogu ülesanne on mõista lõpuni hukka eelnevate aastate vägivaldaideoloogia. Eesti NSV kriminaalkodeksi ümbertöötlemine Eesti Vabariigi kriminaalseadustikuks on poliitiliselt ja sisuliselt väär samm. Selles seadustikus ei ole EEE meelest õnnestunud eriti majanduskuritegusid käsitlevad sätted. Soovime selle küsimuse uuesti läbivaatamist Riigikogus ja uue kriminaalseadustiku kiiret koostamist.

Kohtureform on takerdunud. Kohtuvõim ei toimi. EEE ei ole rahul kuritegevuse vastu võitlevate valitsusasutuste ja prokuratuuri tööga. Kuritegevus, eriti organiseeritud vormis, on kujunenud karistamatuks. Riigiorganid on selle vastu võitlemisel abitud ja saamatud. Sageli on politsei üksnes toimunu fikseerija rollis.

Uus põhikord (põhiseadus) jätab rahvale liialt passiivse osa Eesti probleemide lahendamisel. EEE peab õigeks põhiseaduse muutmist Riigikogus. Tuleb pürgida parlamentaarset demokraatiat, mitte parlamentaarset diktatuuri poole. On oluline tagada kodanikele õigus valida otseselt riigipea (president) ja nii tugevdada tegelikku rahvavõimu. Eesti vajab tugevat ja otsustamisvõimelist presidenti, kes toimib võimude tasakaalustajana, mitte esindusfiguuri. Selleks vajab ta rahva mandaati. Poliitiline võim ja poliitilised ühendused peavad olema kehtiva õiguse ja rahva teenistuses.

SISEPOLIITIKA. Elutervet ühiskonda iseloomustab poliitiline konkurents, mitte kildkondlikkus või autokraatia. Eesti ühiskond ei pea arenema mingis kindlas, ühesuguse mõtlemise ja poliitilise tegutsemise raamis. EEE hindab omanäolisust ja isikupärast tegutsemist. See viib edasi. Seepärast taotleb EEE isikukeskset ühiskonda. EEE ei toeta ega soosi sotsialismist ja stagnatsiooni ajast kaasa võetud ühist heakskiitmist või hukka mõistmist. Pole mõeldav kodanike demokraatlike õiguste mistahes ahendamine, nende vaba tegevuse ideoloogiline, poliitiline või majanduslik takistamine.

Nõukogude okupatsiooni ja koloniseerimise tagajärgede likvideerimiseks ja 50 aastaga kujunenud mõtteviisi muutmiseks on

tarvis teha radikaalseid ja kiireid muudatusi. Meie riik peab saama tuntuks kui avatud ja tegus ühiskond. Selle eelduseks on sotsiaalse võrdsustamise välistamine ja majanduse riigikesksest juhtimisest loobumine.

EEE on seisukohal, et aktiivne ja vaba indiviidi tegevus lahendab riigi ees seisvad majandusprobleemid. Siis hakkavad leevenduvad ka sisepoliitilised pinged. Seepärast tulevad Riigikogu saadikutele kasuks majandusalased ja juriidilised teadmised, mis viivad edasi vaba ettevõtlust. EEE meelest peavad need inimesed oma varasema tegevuse ja tööga olema tõestanud, et suudavad juhtida meie riigi vabal konkurentsil baseeruvasse avatud turumajandusse. Lubaduste ja poliitiliste loosungitega ei jõua me oluliselt edasi.

Fidades silmas karmi reaalsust, et 50 aastaga on Eestis meid valitsenud impeeriumi poolt loodud kaks omavahel halvasti toime tulevat ja sageli teineteist mitte mõistvat ühiskonda, tuleb paratamatult ajada sellist poliitikat, mis loob võimalused koostööks nende muulastega, kes austavad Eesti seadusi ja eestlaste töökspidamisi oma riigi rajamisel, oskavad eesti keelt ja tahavad saada osa eesti kultuurist.

Meil on tõsiseid probleeme suhtlemisel muukeelse ühiskonnaga. Selle liigne arvukus ei luba niipea saavutada sisepoliitilist tasakaalu. Sotsiaalsed, majandusalased ja poliitilised pinged on paratamatult. Muukeelse elanikkonna täielik sidumine Eesti ühiskonnaga ei ole võimalik. Võimalik ei ole ka taastada Teise maailmasõja eelset olukorda. Arvesse võttes neid reaalsusi on mõistlik arendada välja tasakaalukas suhtlemismudel nende muulastega, kes on Eesti riigi suhtes lojaalsed. EEE peab õigeks senisest rohkem ja paremini informeerida muulasi Eesti ühiskonnas elamise võimalustest, Eesti kultuurist ja eestlaste töökspidamisest. Neile tuleb anda võimalikult Eesti-keskne haridus.

Suurem osa venekeelsest ühiskonnast on demonstreerinud tõrjuvat suhtumist eestlaste soovidesse taastada rahvusriik. Teise riigi kodanikena on neil võimalus destabiliseerida Eesti arengut. Seepärast on meie juhtide ülesandeks läbirääkimistel SRÜ riikidega, eriti Venemaaga saavutada tasakaalustatud kokkulepe Eesti majanduslikke võimalusi mitteamvestava tööturu reguleerimiseks. Eesti Vabariigi valitsus peab selleks püüdma omalt poolt luua majanduslikke tingimusi, väljendama valmisolekut rahvusvahelise abi baasil osalema korterite, koolide ja muude infrastruktuuri objektide rajamisel teisel pool idapiiri.

EEE peab lähiaegadel oluliseks poliitilise ja majandusliku kompromissi otsimist muukeelse elanikkonnaga. Vajame paljude tööde tegemiseks välismaist tööjõudu. Loomulikult ei pruugi need inimesed olla vaid endise Nõukogude Liidu territooriumilt Eestisse tulnud. See on Eesti riigi asi, kellele antakse töö- ja elamisluha. Küll tuleb luua kõik rahvusvaheliselt aksepteeritud tingimused Eestisse elama jäänud teiste rahvaste esindajatele kultuuriautonomiaks ja rahvusvahelisi inimõiguste norme järgivaks normaalseks elamiseks.

Eelseisvad Riigikogu valimised ei lahenda kahjuks kõiki sisepoliitilisi probleeme ja vastasseise ega taga enam-vähem tasakaalustatud poliitiliste jõudude vahetõrget Riigikogus. Võib prognoosida, et 1992. aasta septembrivalimised ei tööta veel rahvusliku leppimise suunas. Valitsuse moodustamine võib osutuda keeruliseks ja selle eluiga suhteliselt lühikeseks. Seepärast ei välista EEE, et järgmised Riigikogu valimised toimuvad tunduvalt varem, kui põhiseaduses on ette nähtud.

VALISPOLIITIKA. Eesti ametliku välispoliitilise tegevuse pealiini määravaks lähiaegadel on ülesanded kinnistada meie riigi iseseisvust ja sõltumatust. Selleks tuleb Eesti lülitada võimalikult rohkematesse autoriteetsetesse rahvusvahelistesse organisatsioonidesse ja nende kaudu selgitada meie pürgimusi. See tegevus on oluline eriti meie tähtsaima ülesande lahendamisel. Venemaa väekontingendi veel käesoleval aastal väljaviimine Eesti territooriumilt saab toimuda üksnes tugeva rahvusvahelise poliitilise ja majandusliku survega.

Suhtlemisel Venemaaga on vajalik jätkuvalt lähtuda Eesti ja Nõukogude Venemaa vahel 1920. aastal sõlmitud rahulepingust. Kuid see ei välista, et tegeliku elu poolt põhjustatud muudatused ei saa olla Eesti ja Venemaa vaheliste läbirääkimiste objektiks. Territoriaalsete küsimuste lahendamisel tuleb võtta arvesse rahva arvamusi, mis eeldab referendumi korraldamist.

Arvestades asjaolu, et Venemaa on meie naaber ja kogemusi, mida olame saanud temaga aastasadade jooksul suheldes, on meie julgeoleku garanteerimise huvides hädavajalik Eesti ühinemine Euroopa Nõukogu, Euroopa Ühenduse ja teiste mõjukate rahvusvaheliste valitsustevaheliste organisatsioonidega. Fidas silmas meie geograafilist paiknemist ja traditsioone on mõistlik luua eriti tihedad koostöösidemed Põhjamaade ja Lääne-Euroopa riikidega. Eemaldumine Venemaa mõjussfäärist on hädavajalik nii kultuurilistel põhjustel kui ka meie suurema majandusliku iseseisvuse saavutamise nimel.

Suhted Venemaaga on Eestile erilise tähtsusega. Elu on õpetanud, et järeleandliku ja alandliku poliitikaga pole Venemaaga suhtlemisel edu loota. Kindlasõnalisus ja seisukohtade väljendamine täpsus on hädavajalik. EEE meelest on aksioom, et kuni Venemaa vägede täieliku ja tingimusteta väljaviimiseni Eestist peab jätkuma nii kahepoolne kui ka rahvusvaheline surve.

Venemaaga 1991. aasta jaanuaris sõlmitud leping ei ole vastavuses Tartu rahulepinguga. See on osutunud Eestile ebasoodsaks kuna oli koostatud kiirustades ja hetke poliitilist olukorda arvestades. See leping tuleb tühistada ning alustada läbirääkimisi uue, Eesti huvisid rohkem arvestava lepingu sõlmimiseks.

Venemaa ähvardusi kehtestada majandussanktsioone ei maksa üle tähtsustada. Nendel ähvardustel puudub tõsiselt võetav majanduslik põhi. Maailma riikide silmis leiavad imperialistlikel kaalutlustel kehtestatud sanktsioonid hukkamõistu. See kahjustab

loomulikult Venemaa võimalusi saada lääneriikidelt majanduslikku abi. Välispoliitika juhtide tegevuse põhisuunas ka lähitulevikus peab jääma info vahendamine rahvusvahelisse teadvusse meie vastu tehtud Venemaa aktsioonidest.

Eesti välispoliitilise tegevuse põhimõtteks peab olema suhtuda tõrjuvalt nendesse riikidesse, millised propageerivad totalitaarset riigivalitsemise ideoloogiat. Olgu need siis suured või väikesed, tugeva või nõrga majandusega riigid. Meie ülesanne on kaitsta soome-ugri väikerahvaste huve endisel Nõukogude Liidu territooriumil ning olla rahvusvaheliselt aktiivsed vähemus- ja meie sugulasrahvaste probleemide lahendamisel. Eesti peab olema valimis ÜRO egiidi all aitama kaasa teiste riikide probleemide lahendamisele ja rahvusvaheliste pingekollete reguleerimisele.

KAITSEPOLIITIKA. Eesti Vabariik vajab aktiivset kontrolli oma territooriumi, piiride ja õhuruumi. Tuleb aktiivselt teha tõhusaid ettevalmistusi idast tulevate võimalike ähvarduste tagasitõrjumiseks. See eeldab suhteliselt suuri eelarvelisi kulutusi. Kohustuslik ajateenistus seadusega ettenähtud aja jooksul on ainus võimalus korraldada riigikaitset.

EEE peab vajalikuks reorganiseerida Tallinnas tegutsev eisekaitse akadeemia ümber riigikaitse akadeemiaks. Meil on vaja kiiresti luua kaitsejõududele vajalik kõrge kvalifikatsiooniga ohvitseride ettevalmistamine. EEE ei välista, et riigikaitse õpetuse taastamine haridussüsteemis tuleb meie riikluse kindlustamisele kasuks. Reservväelastele on vaja luua võimalused tegutsemiseks Kaitseliidus. Kaitsejõudusid ei pea vahetult juhtima Eesti Vabariigi valitsus, täites kaitseväge üldjuhi ülesandeid, nagu see on praegu. Kontroll Eesti riigikaitse üle ja selle korraldamine peab olema otsesest riigivõimust lahutatud ja sõltumatu. Kaitseminister on vaid ühendav vahelüli ja kaitsejõudude vahel.

Riigikaitse huvides on vajalik sõlmida koostöölepingud Balti riikide vahel. Meie julgeoleku huvides on tähtis saavutada kokkulepe Baltimaade ja Põhjamaade vahel regionaalseks kaitsealaseks koostööks. EEE näeb koostööst NATO-ga suuremat turvalisust Eestile. Meile on kasulik, kui võtame omaks selle organisatsiooni poolt Euroopa rahu tagamiseks ette valmistatud kaitsekontseptsiooni.

MAJANDUSPOLIITIKA. Eesti pääseb vaesusest ja alandavalt madalast elatustasemest seda kiiremini, mida rutem õnnestub end vabastada majanduse riiklikust käsutamisest ja isiksuse tegevusiniitsiatiivi piirimisest. Eesti majandus- ja tööstusstruktuur tuleb kiiresti ümber korraldada turumajanduse reeglitele vastavaks. On vaja lähtuda meie tootmistraditsioonidest, inimeste oskustest ja oma varadest. Olme elanud üle oma võimaluste. Me pole saanud 50 aasta jooksul muretseda peremehelikult oma rahva elu pärast. Olme pidanud võtma vastu kõik, mis teine riik on meile peale sundinud. Nüüd on teised ajad. Keegi meie eest ei hoolitse ega anna midagi ka muidu. Tuleb olla enda eest ise valjas. Meil on vaja oma majandusideoloogiat, mis sobib eesti

rahvale. Pole vaja kinnisilmi jäljendada teiste riikide sageli omakasupüüdlikke soovitusi. Neid tuleb arvestada, nendest tuleb õppida, kuid mitte pimesi kopeerida.

RIIKLIKU OMANDI osatähtsus ei pea ületama 20% rahvuslikust koguproduktist. See tähendab, et privatiseerimine tuleb läbi viia võimalikult kiiresti ka suurtööstuses. Riigi kontrolli alla jääb peamiselt suuri kapitalimahutusi nõudvad ja pika tasuvusajaga ettevõtted. Need ettevõtted, mis omavad Eesti majandusele strateegilist tähtsust. Suurtööstust on esialgu võimalik arendada sedavõrd, kui võrd on suurriikide tahtmistest sõltumata võimalik hankida toorainet ja kütust. Seadusandjal ja valitsusel tuleb luua kõik tingimused väike- ja keskmise suurusega ettevõtete tegevuseks. Väiketootmine on osutunud oma paindlikkuse tõttu väga elujõuliseks kõikjal turumajanduse maades.

Eestile omanäolise majanduse taasloomisel ei ole võimalik kiireid tulemusi saavutada ilma VALISKAPITALI osavõtuta. Kehtiv seadusandlus ja ebastabiilne poliitiline olukord ei stimuleeri piisavalt välismaiseid investeerijaid oma kapitale meie majandusse paigutama. Puuduvad ärimehetele vajalikud garantiid. Tuleb luua sellised riiklikud tingimused ja anda riiklikud garantiid, et need väliseestlased, kes on heal majanduslikul järjel oleksid huvitatud Eestisse investeerima ja kodu-Eestit majanduslikult abistama. Seadusandlusse tuleb viia sisse muudatused, et teise riigi kodanikud saaksid vabalt konverteeritava valuuta eest mitte üksi pikaajaliselt rentida, vaid ka osta maad, majandusobjekte, ehituskruunte. Eesti kommertspankade poolt aetav raha- ja krediitpoliitika olgu välismaalasele ligimeelitatav. Eesti rahaturg peab olema avatud ja välismaisele investeerijale soodne. Peame loobuma vaesust süvendavast põikpääsusest ja kartlikkusest, mida vahel ka printipiiaalsuseks on nimetatud.

Vajame paindlikku TOLLIPOLIITIKAT. See peab olema Eesti rahvusliku tööstuse huve arvestav. Tuleb luua olukord, kus välismaistel ettevõtjatel on kasulikum avada Eestis oma firmade filiaale kui eksportida siia kaupu. Eesti tarbijal peab olema majanduslikult soodsam tarbida kodumaiste ettevõtete toodangut, kuid tal peab olema valikuvõimalus. Efektiivne tollipoliitika peab stimuleerima ettevõtteid tootma välisriikidele. Selleks tuleb luua neile soodsad konkureerimise tingimused. Meie tollipoliitika peab olema sedavõrd paindlik, et saaksime lähiaegadel asendada suure osa tooraine idaturust odavama Aafrika ja Araabia riikide toorainega.

Ettevõtjate Erakond peab MAKSUSID tootmise ja tarbimise õhutamise peamiseks eelduseks. Maksude võtmine iseenesest on normaalne nähtus. Kuid meie majanduse tervise huvides on esialgu oluline, et ettevõtte ja üksikisiku tulumaksud oleksid võimalikult madalad. Tuleb stimuleerida tootmist ja investeerimist. Praegused kõrged maksud on seadnud nii tootjad kui ka tarbijad raskesse olukorda. Puudub võimalus raha koguda, et seda majandusele investeerida. Maksude kogumise ja kasutamise kord peab olema stabiilne, mitte hästi nagu seni. Maksud peavad olema omavahel

kooskõlas. Nende määrad võivad vastavalt majanduse konjunktuurile muutuda aasta lõikes, kuid mitte iga mõne kuu tagant. Maksusüsteem toimib väga täpselt reglementeeritud seadusandluse alusel. Valitsus ei saa selles osas omavolitseda nagu on olnud Eesti Vabariigi praktika. On selge, et nendele nõuetele meie maksusüsteem ei vasta ja Riigikogul tuleb kord majja panna.

Kõrge ettevõtte kasumimaks seab eriti raskesse olukorda Eesti majandusele iseloomulikke väikesed ja keskmise suurusega firmad. Inimeste initsiatiiv ja tegevuslust on Eesti Vabariigi seniste valitsuste agressiivse maksupoliitikaga pärstitud. On väga rasked tootmist laiendada. On peaaegu võimatu praeguse läbimõtlematu maksusüsteemi tõttu Eesti kultuuri, haridust, teadust ja sporti sponsoritena toetada. EEE on seisukohal, et ettevõtete kasumimaksud ei pea lähiaastatel olema keskmiselt kõrgemad kui 20% aastatulust.

Isikumaks on väga kõrge. On aetud teadlikult sellist poliitikat, et kaotada Eestis keskklass. Meie eesmärgiks on suure ja võimeka keskklassi tekkimine. See tähendab, et on vaja kõrgema tulumaksuga maksustada väga suured tulud ja tösta maksuvabade tulude taset. Võimalikult paljudel inimestel peab tekkima võimalus osaleda ettevõtjategevuses. Üksikisiku tulumaks tuleb liigendada 4-5 tulukategooriasse. Keskmise maksuäär ei pea ületama 15% aastatulust. EEE soovib kaaluda isikumaksu jagamist perekonnaliikmetele, mis stimuleerib noort ja paljulapselist perekonda.

Käibemaks võib olla praegusest kõrgem. Kuid see peab olema diferentseeritud vahemikus 0 - 30% toote hinnast. Kõrgemalt on vaja maksustada luksukaupu. Maksust tuleb vabastada mõistust arendavaid ja üldisi teadmisi andvad kaubad nagu õpikud ja raamatud. Tervise hoidmise ja taastamisega seotud tooteid peavad olema suure osas käibemaksust vabad. Madal käibemaks tuleb kehtestada põhilistele toiduainetele, lastekaupadele ja kultuuriürituste piletitele. Madala käibemaksu kaudu eluks vajalikele elementaar-kaupadele saame toetada pensionäre nende väga raskes majanduslikus olukorras. Käibemaksu tasumise kohustus peab lasuma kauba lõppmüüjal.

ERASTAMISE kiire läbiviimine on äärmiselt oluline, kuna sellest sõltub, kas meil avanevad võimalused majanduslikuks kasvuks või jääme viirelema ja hädaldama. Radikaalse privatiseerimise kasuks räägib üks oluline fakt - riik pole suutnud ei sotsialismi, määramatu ühiskonnakorralduse ega kapitalismi tingimustes suutnud mõistlikult majandusele korraldada. Seda pole suutnud ka Eesti kaks üleminekuvalitsust. Riigivõim peab aga looma seadusandlikud ja majanduspoliitilised tingimused omanike vabaks tegutsemiseks ja produkti loomiseks.

Privatiseerimisel ei saa anda kellegile mingeid eelistusi, ega tohi teha mingeid kitsendusi. See käib ka välismaalaste kohta. Ettevõtteid tuleb privatiseerida ühekorraga, mitte osade kaupa. Juba osadeks jaotatud ettevõtted, kui nad moodustavad tootmise terviku, tuleb seaduse jõudu kasutades üuesti liita. EEE ei

pea õigeks, et ettevõtete oma töötajad saaksid teistega võrreldes mingeid eeliseid. Privatiseerida tuleb raha eest, pikaajaliste kommertskrediitide abil või osakute süsteemi kaudu.

Endistele omanikele tuleb nende esivanemate 1940. aastal ära võetud vara tagasi anda seal, kus see on ilma inimestevaheliste pingete ja komplikatsioonideta võimalik. Eesti Vabariigi eelarve vahenditest kompenseerimine ei ole sotsiaalselt õiglane nende maksumaksjate suhtes, kes pole vara äravõtmises süüdi. Tulevased põlvkonnad ei pea kinni maksma kõikvõimalikke kompensatsioone ja heastama teise riigi poolt kaaskodanikele tekitatud ebaõiglust.

EEE peab vajalikuks RIIGIEELARVE struktuuri olulist muutmist ja mittesotsialistlikku lähenemist selle koostamisele. Maksupoliitika muutmine toob kaasa riigi tulude vähenemise. See tähendab, et tuleb vähendada ka eelarvelisi kulutusi. Seda saab teha tootmise finantseerimise, riigivalitsemise kulutuste vähendamise ja küsitava vajadusega organisatsioonide subsideerimise lõpetamise kaudu. Riigivalitsemise süsteem vajab reformimist. Tuleb vähendada ministeeriumide ja riiklike keskasutuste arvu ja nende personali. Eelarvest tuleb välja viia kõikide nende objektide finantseerimine, millised peavad oma tegevusega ise hankima tulusid. Riigieelarve pidev tähelepanu peab olema pööratud, teaduse arendamisele, hariduse ja kultuuri toetamisele, infrastruktuurile, sotsiaalhooldusele ning riigikaitse ja õiguskorra kindlustamisele.

Muudatused majandusstruktuuris ja tootmises toovad kaasa muutusi tööturul. Muutub suhtumine töösse ja töajõu kasutamisse. Tekkib konkurents tööturul. Eestis on meile mõistliku majandussüsteemi korraldamiseks liiga palju töökäsi. Juba praegu on selge, et riik ei suuda oma ettevõtjategevusega luua juurde uusi töökohti. See tähendab, et peagi ootab ees suur TÖÖPUUDUS. Tööpuudus rabab õige pea ka teadlasi, kultuuriinimesi ja kvalifitseeritud töölisi. Tasakaaluka ja ettenägeliku riikliku majanduspoliitikaga saab seda ähvardavat kriisi leevendada. Just eraettevõtjad on need, kes loovad paindliku maksu- ja krediitpoliitika toetusel uusi ettevõtteid ja töökohti.

EEE meelest ei ole tööpuudus, kui see on liiga suur, ühiskonnale eriline ravim, vaid tekitab sotsiaalseid ja poliitilisi pingeid. Seepärast peavad riik ja ettevõtjad tegutama tööturu organiseerimisel käsikäes. Riigivõim loob seadusandlikud eeldused vabaks tootmis- ja äritegevuseks. Ettevõtjad loovad uusi töökohti ja organiseerivad riigile võimalused korjata makse.

Tööpuudus Eestis hakkab kasvama. See tähendab, et eelarvest tuleb planeerida juba praegu summad töötutele abirahade maksmiseks. Tuleb võtta taas kasutusele hädaabitööde süsteem, mis kohalike võimuorganite juhtimisel aitab inimestel teenida ajutist elatusraha.

SOTSIAALHOOLDUSE süsteem tervikuna ja pensionide süsteem

eriti vajab radikaalset muutmist. Vanurite olukord iseseisvas Eesti Vabariigis on väga raske. EEE suhtub kriitiliselt Eesti Vabariigi valitsuse praktikasse korraldada rahareformi eel majandust nii, et selle tulemusel nulliti praktiliselt kõik vanade inimeste rahalised säästud. Ka rahareformi läbiviimiseks ei kompenseeritud vanuritele tekitatud majanduslikku kahju. Praegune riigitulude kasutamise kord ei suuda tagada pensionäridele normaalset elu ega lähtu õigluse printsiipidest. Fuudub selge ettekujutus kuidas muuta veel kehtima mitte hakanud pensionide süsteemi. puuduvad majanduslikud võimalused vanurite abirahade tõstmiseks.

EEE leiab, et eelarve ja sotsiaalfondi vaheline suhe vajab radikaalset muutmist. Aeg on luua FENSIONIFOND. Sinna maksevad raha töötajad ise, ettevõtted, sponsorid ja riik. Ettevõtjate sissemaks on diferentseeritud. Riik määrab riigipensioni suuruse, mida saavad kõik kodanikud. See kasvab automaatselt kooskõlas ametlikule inflatsioonile. Tööpensionide arvestamisel läheb riigipension arvesse. Selle süsteemi loomine võtab aega, kuid alustama peab juba järgmise aasta riigieelarve koostamisega ja maksusüsteemi muutmisega.

Ettevõtted peavad pensionide maksmise arvestama töötajate individuaalset panust. Kes on paremini ja kauem firma huvides töötanud, peab saama ka kõrgemat pensioni. Pensionisüsteem peab olema diferentseeritud maksumääradega. Pensionid ja ajutised elatusrahad ei tohi olla võrdsed, vaid arvestama peab iga inimese tööpanust. Pensionide maksimaalmäär võiks olla 60% inimese viimase viie aasta keskmisest aastatulust. Riigipensionid on maksuvabad.

EEE on seda meelt, et pensionile jäämise eel töötamine ei ole esialgu vajalik, ega majanduslik mõistlik. Arvestades kasvavat tööpuudust, seame vanemad inimesed töötuks jäämise ohutu. See suurendab paratamatult koormust maksumaksjatele ja riigieelarvele.

EEE on seisukohal, et teiste riikide kodanikele, kellel on Eestis elamisloa, saab maksta pensione vaid lähtudes riikidevahelistest kokkulepetest ja arvestades selle kodaniku panust Eesti tööturul.

PÖLLUMAJANDUS on olnud ja jääb ka tulevikus Eesti majanduse nurgakiviks. On tekkinud kahetsusväärne olukord, kus põllumehed on teatud mottes teise sordi kodanikud. Euroopa ja Ameerika avatud ühiskondades toetatakse farmereid riiklikul tasemel, sest nad pole suutelised suurtööstusega konkureerima. Seetõttu tuleb toetada eelarve kaudu põllumajandust. Farmeritele tuleb luua soodsad tingimused oma kaupade müügiks nii kodu- kui välismaal.

EEE põllumajanduspoliitika põhimõtted lähtuvad sellega sellest, et rahuldada siseturu vajadused põhiliste toiduainete järele tarbijale vastuvõetava hinnaga. Igaie põllumajanduses tegelevale inimesele tuleb tagada samasugune sissetulek ja sotsiaalsed hüved nagu edukates tööstusharudes tegelevatel kodanikele. Riiklikul tasemel tuleb soodustada põllumajandust.

seonduvate ja maainimesi teenindavate ettevõtete tekkimist ja nende arengut maal. Tuleb luua soodsad riiklikud tingimused kapitalimahutusteks, uue tehnoloogia kasutuselevõtmiseks, sordi- ja tõuaretuseks Eesti põllumajanduses. Riigi vahetuks mureks peab olema meie põllumajanduse ja toiduainetetööstuse konkurentsivõime tõstmine.

Suurem osa riiklikke suurmajandeid on oma aja ära elanud. Ilmselt lõpetab üks osa oma eksisteerimisest 3-4 aasta jooksul. Kuid kolhooside ja sovhooside lõhkumine ja likvideerimine ei saa olla eesmärk omaette. Nad ei jää mingil juhul alles, kui seal ei muudeta tootmise struktuure ega võeta kasutusele uut tehnoloogiat. Ühismajanditelt tuleb võtta ära need funktsioonid, mida nad ei pea täitma. Töö ümberkorraldamine olgu nende enda asi, mitte linnameeste või põllumajandusministeeriumi mure.

EEE on aga arvamisel, et Eesti majandusstruktuuris võivad riiklikud suurmajandid olla omal kohal. Lähtume põhimõttest, et kes tahab ja kellele see sobib töötagu ühismajandis. Tuleb muuta vaid tootmise efektiivsuse põhimõtteid suurmajandites ja alles siis hakata rääkima riiklikest subsideerimisest. Oleme veendunud, et ka põllumajanduses elavad hästi ära need inimesed, kes teevad rohkem ja viljakamalt tööd. Riiklike majandite baasil saab hästi luua toiduainete varumise ja ümbertöötlemise riiklikke ja kooperatiivseid keskusi, mis on võimalikult lähedal tootjatele. Maa läheb tasapisi tagasi nende kätte, kes sellega oskavad midagi peale hakata. Maa ise peab aga olema ostu ja müügi objekt.

RAHAREFORM ei õnnestunud sellises ulatuses nagu oleks majanduslikult olnud Eesti riigile kasulik. See tõi kaasa elatustaseme languse. Eestlaste töö muutus välismaalastele veelgi odavamaks. Kasvas võimalus Eesti majanduse rahvusvaheliseks ekspluateerimiseks. Lähimõtlematult korraldati suhted rublatsooniga ja arveldused rublaga. Jäi alles ja süvenes rublatsooniga iseloomulik inflatsioon. Ei ole õnnestunud tagada krooni vahetatavust. Krooni ostuvõime osutus tagasihoidlikuks. See tähendab, et Eesti raha- ja krediidisüsteemi arendamine seisab sees, milleks on väga hea Rahvusvahelise Valuutafondi moraalne ja materiaalne toetus.

HINDADE JA PALKADE vahetõrge muutus rahareformiga veelgi halvemaks. Oleme teiste Euroopa riikide kodanikega äärmiselt ebavõrdses tingimustes. Me ei jää oma tööviljakuse taseme poolest oma naabermaadest nii palju maha kui jääme maha palkade taseme poolest. Hindade tase on aga peagi Euroopa riikidega samal tasemel. EEE ei pea vajalikuks riigi vahetatut sekkumist hinnamehhanismi kujundamisse. Valitsuse ülesandeks on läbi mõelda ja kehtestada hindade reguleerimise süsteem, mis arvestaks palgataset ja Eesti konkureerimise vajadusi maailmaturgudel. Olluline on tõsta palkasid ja pensione. Palkade tõstmine suurendab võimalusi maksude täiendavaks kogumiseks.

HARIDUS JA KULTUUR. EEE on veendunud, et haridust, mõistust, kultuuri ja inimeste silmaringi laiendamist tuleb igati fündamentseerida. Nii riigieelarvest kui ka ettevõtete

kasumist. See on investering tulevikuks. Seda ei saa rikkamate aegade niidasi lükata. Seepärast peame väga tähtsaks, et kehtiks niisugune maksusüsteem, milline annaks ettevõtetele laialdased võimalused olla haridusele ja kultuurile sponsorigiks.

Ettevõtete maksustamisel tuleb seada sisse kord, et teatud osa tulust (näiteks 10% jooksva aasta kasumist) on maksuvaba. Kui ettevõtte saavad õiguse arvata aastakasumist maha need summad, toetavad nad haridust ja kultuuri meelsasti, sest teavad, et see kajastub tootmises ja toob neile tulevikus sisse veelgi suuremaid kasumeid. See vähendab survet eelarvele. Vaene riik aga ei tule nende ülesannete lähendamisega niipea toime.

REGIONAALPOLIITIKA. Eesti linnadekeskne poliitika vajab muutmist. Majanduse ja ühiskonna raskuskese tuleb viia lähiaastatel maakondadesse. Eesti ääremaade kasutuselevõtmist ja seal kultuuriobjektide rajamist tuleb riiklikul tasemel soodustada. Ettevõtjad osalevad meelsasti selles protsessis, kui tunnetavad selle ettevõtmise kasulikkust.

Riigivõim peab detsentraliseerima tootmisstruktuuri ja looma infrastruktuuri, et pinged linnadele väheneksid. Eesti on nii väike riik, et deurbaniseerumise protsessi käivitamine on nii majandusele kui kultuurile kasulik. Maavalitsustele ja piirkondlikele juhtimisstruktuuridele tuleb anda maksimaalselt suurend õigused oma piirkonna majandus- ja sotsiaalpoliitika väljakujundamiseks. Riigivõim peab kehtestama vaid üldised üleriiklikud raamid.

x x x

Need on Ettevõtjate Erakonna üldised seisukohad meie ühiskonna sõlmprobleemidest ja suundadest kuhu pürgida. Need on mõtted, mille elluviimist hakkavad Riigikogusse valitavad EEE liikmed taotlema. Anname endale aru, et nende eesmärkide saavutamise ei ole kerge. Kuid sellega tuleb alustada otsekohe, mis ongi uue Riigikogu peamine ülesanne. Tuleb luua seadusandlikud tingimused Eesti ühiskonna paindlikuks arenguks ja majanduslikuks õitsenguks.

Meid eestlasi on nii vähe, et ühiskonna kompaktselt ja üksmeelse arengu korraldamine ei tohiks teoreetiliselt olla keeruline. Ilmselt on igaüks huvitatud, et tema ja ta pere elaks võimalikult hästi. Selleks on kõik eeldused olemas. EEE on valmis oma liikmete oskuste ja teadmiste najal aktiivselt osalema eelpool esitatud põhimõtete elluviimisel ja Eesti elukorralduse paremal organiseerimisel.

Programmi töögrupp: Tiit MADE, Gunnar PIHO, Eenok KORVEL, Laine LUUP, Kersti KRACHT, Kaido LIIVA

August, 1992.